

# POLOTE LETA

## KOLOSİ SOSİ EPATAMO

### OSIYODILIYA

---

**1** <sup>1</sup> Na Polotela, Ya:su Kelisote ebena sosi wagilima: iyaiya opamo daliboliya ebe wokopi magumulo na idila, mabu Godote ebena ubilo na ebema: laweniya. Na ega:walo a nanitabokobi midipino ekawi Timotiko, <sup>2</sup> ale la: piyate Kolosi duliynomololo Godokono epoma: eba eda:onalo Kelisoko magumulo aimano nanitabokobi midipi ekakima: deda:wenama, ale me leta la:tamo paliboma:. Modobola aimano Nabiwi Godote ebena nilakapo tanalo ega:walo milo tanalo la:tamo nikalaema:ta.

#### **Kolosi Sosi Epono Tanaloma: Polote Kalakala Tabo Ega:walo Towetowe Tabo Da:kiyawaiya**

<sup>3</sup> Tete bilibilinomolo ale towetowe tabamo la: eba wadipalatelelo kalakala tabo Godotamo ebo adipatenakoma:, nanitabola, ebe aimano Kawodawa Ya:su Kelisokono Nabiwila.<sup>a</sup> <sup>4</sup> Ale ebetamo kalakala tabo ebema: kiyawaonakoma: mabu ale me wade tanalo olowima:, la:le Ya:su Kelisoko nanitabokobi eba midinalo Godokono epo bilibilinomo nilakapolo malagidilolenamata. <sup>5</sup> Iyo, dopamo tetelo Godokono Wade Tabote la:tamo da:pi, ebema: nanitabola, la:le ebe nani tabonomo dolowiaima, ebe tetelo la:le Godogodone wade wiya laema: ebena pe tanaloma: olowiolo makopele tanalo ebo wagilimata, mabu ebete ebe wade wiya ebena Unu Duliynomololo iyalo osiyodilote la: mabuma: wadenomamo ulamena. Me mabuma: me tetelo la:imano nanitabokobi midi tanalo ega:walo nilakapo kimalagidolo tanalote la:godolo ba:pola:lamenata.<sup>b</sup> <sup>6</sup> Nanitabola, me atu tetelo Godokono Wade Tabote me opo kawonomono iyaiya apuapuamo eba penalo wadewade da:ima:te

---

<sup>a</sup> 1:3-4 Epe 1:15,16    <sup>b</sup> 1:5-6 Epe 1:13; 1Pit 1:4

a:nolonaka, la:imano olowio wagicilimi mabune ebe tabote la: magumulo woko keba kunu kosiyodilonamile eba kunu. Numa:la:, la:le Godokono nani tabo olowi tetelo ebenu nilakapo tanalo pogodone kiyatawaima, 7ebe dubu ebe Epa:palasitela, ebe ale kawonomamo demalagidilonama: ega:walo ago woko dosiyodilona ebe lumagila. Iyo, ebete Kelisokono woko a mabuma: osiyodilonako,<sup>c</sup> 8 ega:walo kalakala kawonomola, Godokono Uliyanate la:tamo nilakapo kimalagidilo tanalo keba kunu kikalametana, me tetelo Epa:palasite ebe tanalo atamo apawokalimi.

<sup>9</sup>Ebema: ale la:imano nanitabokobi midi tanalo dolowima:, ebe tetene wagicilimite ale la: mabuma: Godotamo towetowe tabo gela katepana:. Ebene ale ebe ma kunu toweomenakoma:, ebenu Uliyanate epatamo kawonomamo dikalamena, ebete ebe mulo wokiamo ega:walo ebenu ubilo wapata:lame tanalamo la:imano tepo magumu ketabokailaemene.<sup>d</sup> <sup>10</sup>Me gabodo Kawodawano elawote la:godolo bitanamene, la:le ebenu wade ga:limapi gudima: eba eda:onalo la:imano osiyodilole tanalo bilibilinomo magumulo ebe kekalakalaima:wenakoma:, iyo, la: magumulo wadewade da:ima:te eba kunu eba nolonalo la:imano Godoko iyatawa tanalodo nanitabolo kapepeomamota.

<sup>11</sup>Ega:walo la: mabuma: ale Nabiwi Godoko ebe toweomenakoma:, ebete ebenu alono kawo elawonomamo la: elawokobi ka:midilitama:, la:le iyaiya temeteme epetapi magumulo kodakodalo eba lamota:onalo<sup>e</sup> <sup>12</sup>kalakala tabo ebetamo kawonomamo kadipata:wenakoma:. Nanitabola, Godote Kelisokono osiyodilo tanalodo la: modobokobi a:midiliyata, ebenu Alonomo Duliynomololo da:pola:na ebe dogodogo inamabu magumune la:le ebenu epo epetapi bilibilinomago la:imano wade wiya ka:nuwata:ema:,<sup>f</sup> <sup>13-14</sup>mabu ebete aimano igilo eba mula:leamelo idoko namutudawano elawo magumune a wagaite, ebenu ebenu Gudute Kawo Elawodawama: deda:na ebe tanalono kalakala okoli tanalamo ebete a alomoiya. Numa:la:, ebete ebe Gudu kawonomamo malagidilona, ebe poteleka: aimano kuba osiyodilole magumune a wiya kawonomamo duwateiya ebe Wadedawala, iyo, ebete aimano kuba bilibilinomo egeboleamete iyalo a:dodolomatiliamiya.<sup>g</sup>

### **Kelisote Kawodawanomoma: Deda:na Ebe Tanalo**

<sup>15</sup>Ega:walo me tanalo idila. A opo epate Godoko balida:mo uima: modoboa:, wiyasiya Kelisote ebenu ololo kapiyamo atamo a:pemaigiya, ebe Nabiwino dopo Gudunomola, iyo, me opono inamabu bilibilinomo pawokalaoa: tetelo ebete dopamo okolinami.<sup>h</sup> <sup>16</sup>Ebema: Unu Duliynomololo da:pola:na ega:walo me opolo da:pola:na, iyo, me opo epate

<sup>c</sup> 1:7-8 Kol 4:12; Pai 23    <sup>d</sup> 1:9 Epe 1:16,17    <sup>e</sup> 1:11 Epe 1:19; 3:16    <sup>f</sup> 1:12 Epe 1:11,18

<sup>g</sup> 1:13-14 Luk 22:53; Epe 1:7; 2:2    <sup>h</sup> 1:15 2Kol 4:4; Yon 1:18

balida:mo dulamolena ega:walo iba:te kebe tanalo balida:mo ulamolea:no, ebe iyaiya elawoelawonomo uliyana, ega:walo elawoelawodopo uliyana, ega:walo iyaiya epo, ega:walo me opolo digilona ebe inamabu, ibi bilibilinomo Nabiwite ebenu Guduno elawamo osiyodiloliya. Nanitabola, ibi bilibilinomate Kelisoko kowalagonama: ebenu elawo kapiyamo pawokalaiya, <sup>17</sup>ega:walo ibi bilibilinomo magumulo idite pawokala:no ebete dopamo okolinami. Ebe mabuma: ebe kapiyagodolo elawo bitana ibi bilibilinomatamo igilo kikalamolema.<sup>i</sup>

<sup>18</sup>Ega:walo Kelisokono ape ebe sosila, ebema: ebe sosino watola ega:walo igilo mabula. Iyo, a:ela epo bilibilinomo magumulo ebe a:e magumune maigama: dopodawama: ediya, ebema: ebe tanalo bilibilinomono Namutudawa kapiyanomola.<sup>j</sup> <sup>19</sup>Nanitabola, Godote kalakalago ebenu ubi iyatiya, kebe tanalote ebe magumulo tabokanomo kitanale ebe atu tanalote ebenu Gudugodolo tabokanomo ka:kitanama:<sup>k</sup> <sup>20</sup>Ega:walo ebete ebenu ubi tanalo ma kunu iyalo kiyatiya, ebenu Guduno kalimate kewa olotolowalo deka:ka:liyamene, ebete ebe kalimamo me opolo ega:walo Unu Duliyomololo da:pola:na, ebe iyaiya inamabu ega:walo epo ega:walo uliyana ibi bilibilinomo uwatete ebenu namutupima: keda:onama: ibi walo ebetamo ka:kemagaelemene, mabu ibi bilibilinomate dopamo eba:go gowelaopima: eda:onamiya.<sup>l</sup>

<sup>21</sup>La: nanitabokobi midipi atumu, dopamo la:le kuba tanalo eba osiyodilolenalo la:imano tepo magumuno wokilo Godogodone muludopone putitatawete eba:go gowelaopima: eda:onaimata.<sup>m</sup> <sup>22</sup>Wiyasiya kalakala kawonomola, Kelisote me opamo pete lumagino apa:mo da:pa:iya, ebe mabuma: la: me tetelo Godokono wade namutupima: eda:onamata, iyo, ebete gabo ma kunu osiyodiliya la:le ebenu talena epoma: ega:walo tuputupu epoma: ega:walo daleya: epoma: midilitate ebenu ololu apuamo kemagaeletama:<sup>n</sup> <sup>23</sup>Ebema: modobola la: kodakodalo eba lamota:onalo la:imano tepo magumulo woki netewama: akoeda:onala:, mabu la: dopamo dolowiaima ebe Wade Tabo nanitabokobi eba midinalo la:le Godogodone wade wiya uwatema: olowiolo makopelenamata. Nanitabola, ebe Wade Tabo kiyawaoma: na Poloko Godokono wokodawa idila, ega:walo kalakala kawonomola, ebe Tabote me opo epo bilibilinomatamo iyalo emaigi.

### Sosi Epo Mabuma: Polokono Woko Osiyodilo Tanalo

<sup>24</sup>Ega:walo me tanalo idila, nale la: sosi epo mabuma: duwatanakomo ebe apeno temeteme tanaloma: nekalakalanamo. Numa:la:, sosi epo ebe Kelisokono apela, ebema: kebe tetelo nanitabokobi midipiate ebenu woko

<sup>i</sup> 1:17 Yon 1:1; 8:58    <sup>j</sup> 1:18 Epe 1:22-23; Ali 26:23; Awo 1:5    <sup>k</sup> 1:19 Kol 2:9

<sup>l</sup> 1:20 Epe 1:10; 2:16    <sup>m</sup> 1:21 Lom 5:10; Epe 2:12    <sup>n</sup> 1:22 Epe 2:14-16; 5:27

osiyodilo magumulo temeteme duwatanaka, Kelisote ebako atu temeteme kuwatanako. Iyo, ebena temeteme uwate tanalo me opolo nanitabolo kopoliyalemea; ebema: naimano kalakala bitana nale ebena temeteme opoliyaleme teta:mo ebena woko kosiyodilonama:.<sup>25</sup> Nanitabola, Godote sosi epo mabuma: na wokodawama: a:midiniya, iyo, nale ebena tabo kawonomo iba:tamo awokaliminomo dawokaliminakomo ebe osiyodilo tanalo ebe ebete natamo dikanamiya ebe wokola.<sup>o</sup> 26-27 Ebema: numa:la; dopamo tetelo Godote ulama epetapi bilibilinomolo me opo epatamo waminalo ditanami, ebe nopo ebete me tetelo ebena tabo kiyawaopino woko magumudo la: ebena epatamo ma kunu awokaliminako, Kawodawa Kelisote la: nanitabokobi midipino tepo magumulo bokolina, ebena la:le ebena pe tanaloma: olowiolo eba makopelenalo, ebete da:pemene ebe tetelo la:le Godokono kawo alonomo magumulo ba:nilukulnamata. Kalakala kawonomola, me tetelo ebena wade pukuilamenomono nopote me opo epo bilibilinomatamo eba kunu itana!<sup>p</sup>

<sup>28</sup> Ebema: ale Kelisokono tanaloma: ebena Wade Tabo epo bilibilinomatamo a:kiyawaonakoma; iyo, ale iyaiya mulo tabo bilibilinomamo ibi kawiya eba analelo ebo iyatulamenakoma; mabu a ubila ibi bilibilinomate Kelisoko magumulo wadenomamo apepeote ibi kawokawopima: deda:oma:na; ale ibi Godokono ololo apuamo ebo ka:nowadipilimalema:.<sup>29</sup> Nanitabola, nale ebe tanalo kuima: Kelisokono kawo elawonomamo woko osiyodilonamo, ega:walo ebena elawote atumu nagodolo woko na:kosiyodilona.<sup>q</sup>

**2** <sup>1</sup> Ebema: na ubila la: me tanalo kiyatawaema; na Polote la: Kolosi sosi epo ega:walo Lodosiya sosi epo, la: bilibilinomo mabuma: Godokono woko temetema:go dosiyodilonamo, ega:walo nanitabola, la:imano taneba magumulo piyate naimano ololo dopamo kumia; nale la: bilibilinomo mabuma: atumu woko na:kosiyodilonamo. <sup>2</sup> Iyo, naimano ubi ma kunu itana, nale la: bilibilinomo iyaiya epo gelebadi tabamo elawokobi eba midilitalo la:le nilakapo kimalagidilo tanalo magumulo kapiyama: keda:ema: Me gabodo Godote dopamo epatamo dowaminiya, ebe wamina nopono magumu la:le wadenomamo iyatawaoawete kodakodalo ebo katila:namamota, lumagite kawo maniagono gatele keba kunu katila:nanakole eba kunu. Nanitabola, ebe wamina nopono magumute ka:lo epatamo dawokalana, ebe Kelisotela, <sup>3</sup> iyo, wade mulo kimalagidilo bilibilinomo ega:walo iyaiya iyatawa tanalo, ebe tanalo bilibilinomate ebegodolo ba:pola:na. Ebe mabuma: Godote dopamo kebe wadewade tanalo kowaminaliyale ka:lo ebete wiyasiya Kelisogodone epatamo awokalilamenako.<sup>r</sup>

<sup>o</sup> 1:25 Epe 3:2,7-8    <sup>p</sup> 1:26-27 Lom 16:25-26; Epe 3:5,9    <sup>q</sup> 1:29 Epe 3:7,20; Pil 4:13

<sup>r</sup> 2:3 1Kol 1:24,30

<sup>4</sup>Ebema: nale me tanalo la:tamo negemo, mabu na ubia:nola la: magumulo idite maigate wadewade tabo epetapi unu tama iyatulame gabodo eba kiyawaolo, a:da: tanalo epetapiamo la: masigilitate kuba gabamo ebo kemagataletama:.<sup>s</sup> <sup>5</sup>Nanitabola, naimano ape mulunomola wiyasiya nale naimano tepo magumuno woki magumulo la:go bokolinamo, ebema: la:le Kelisoko nanitabokobi midi magumulo kapiyama: eda:wete kodakodalo keba kunu kelamota:wenama, nale ebe tanalo eba iyatawalo kawonomamo kalakalitamō.<sup>t</sup>

### Lumagite Kelisoko Magumulo Nanitabo Igilo Lawe Tanalo

<sup>6</sup>Ebema: la: dopamo Ya:su Kelisoko la:imano Kawodawama: ka:milo ebe keba kunu kelawa:ima, modobola la: me tetelo ebe magumulo eba kunu nilukulinala:.<sup>7</sup> Numa:la:, Kelisoko ebe wade pali damela keba kunula:ka: eba kunula, ebema: modobola la:le la:imano dolodolo ebe magumamo iwodoloawete, dolodolote eba tolamolelo la: wadenomamo napepeonakiyala:. Iyo, modobola la: la:imano moto ebe unamo wadenomamo netiyala:, ebene la:le nanitabokobi midi magumulo elawoelawonomoma: keda:omamota, Godokono wokodawate la: dopamo diyatulametankiya eba kunu. Ega:walo me tanalo idila, modobola la: tete bilibilinomolo Godotamo kalakala tabo nadipatenakiyala:.<sup>u</sup>

<sup>8</sup>Ebema: la: nanisiwale! Na ubia:nola la: magumulo idite maigate me opo epono mulo tabo epetapino tanalo eba kiyawaolamelō a:da: tanalodo la: kuba gabamo magatalema:. Ebako lumagino iyatulame tanalote la: kuba osiyodilole tanalono wokopima: ka:midilima:ta, mabu ebete me opo epono ewonino iyaiya pukala epetapi ega:walo me opono kubakuba uliyanao iyaiya wokino tanalo nanitabokobi eba midilinalo epo ebo iyatulamenako. Iyo, ebene iyatulame tanalote Kelisogodone ka:pena:.

<sup>9</sup>Modobola la: wiyasiya me kawo tanalonomo niyatawala:, Kelisote lumagino apa:mo me opolo da:pokolinami, ebe tetelo Godote ebene ololo ega:walo osiyodilole tanalago ebe magumulo okolinami, iyo, Godote ka:lo atumu ebe magumulo ba:kokolina mabu Kelisoko ega:walo Godoko ibi kapiyanomola.<sup>v</sup> <sup>10</sup>Ebema: kalakala kawonomola, mabu la: nanitabokobi midipiate atumu Kelisoko magumulo eba ilukulinalo ebene tanalo bilibilinomo kawonomamo iyalo uwatimata. Iyo, nanitabola, ebete ebene Kawo Elawodawano okoli bailo eba okolitalo Saitanakono iyaiya nopopi ega:walo kubakuba uliyana epetapi bilibilinomate ebe tolemelo ebetamo a:tudila:onaka.<sup>w</sup>

<sup>11</sup>Ebema: Yu epate ibino ewoniagodone delawiya, modobola la: ebe dubu guduno tama itamida pukala nemalagidilala:. Iba:te dosiyodilonaka ebe pukala dubate a:ka:tuwa: ibino kotamo ibino guda:tamo

<sup>s</sup> 2:4 Lom 16:18   <sup>t</sup> 2:5 1Kol 5:3   <sup>u</sup> 2:7 Epe 3:17   <sup>v</sup> 2:9 Yon 1:14,16   <sup>w</sup> 2:10 Epe 1:21-22

alomolamenaka, wiyasiya la: Kelisoko magumulo eba ilukulinalo ebete la:tamo dalomolametia ebe tama itamida pukala iyanomola. Iyo, Kelisote la:imano tepo magumulo dosiyodilolametia ebe tanalodo ebete la: kateneno kuba ubi tanalamo tudila:o magumune owagailiata.<sup>x</sup> <sup>12</sup>Ebema: numa:la:, la:imano Kelisoko nanitabokobi midi tanalo kawokalima: sosi watowatopiate la: obamo eba waduba:midaolelo la:le obo magumamo ebo niwitimata, dopamo tetelo epetapiate Kelisokono a:e ape bobo magumamo keba kunu kiyatiye eba kunu. Ega:walo la: obo magumune demaimiama, ebe tetelo la: Godokono elawo nanitabokobi eba midilo ebete la: igilamo ebo wadipalatiata, dopamo ebete Kelisoko igilamo keba kunu kadipatiyale eba kunu.<sup>y</sup>

<sup>13-14</sup>Nanitabola, la: Yua:pi dopamo Godokono umi magumulo a:ela epoma: eda:onaimata, mabu la: la:imano kateneno kuba ubi tanalamo eba tudila:onalo iyaiya kuba tanalo ebo osiyodilolenakimata. Wiyasiya kalakala kawonomola, la:le ebena tanalo iyatawaoa:no ebe tetelo Godote la: a:ela magumune uwatetate, ebete Kelisoko igilokobi keba kunu ka:midiyale la: eba kunu eba:go igilokobi a:midiliyata. Numa:la:, la:la, ala, a bilibilinomate dopamo Godokono iyaiya pukala bilibilinomo dowakalaminakima:, ebete ebe kuba osiyodilole tanalo ebena Tabo Anagiyamida Bukamo ebo akulolenaki. Wiyasiya epate Kelisoko kewa olotolowamo da:tupuguimiya, ebe atu tetelo Godote aimano kuba osiyodilole tanalono akulole tabo ega:walo ebena iyaiya pukalano akulole tabo, ebe netewa tanalo kewa olotolowamo kapimiya alomote ikoko ebo anagilamolelamiya, iyo, me ebe gabodo ebete aimano kuba osiyodilole tanalo bilibilinomo egeboleamete gito dodolomatiliamiya.<sup>z</sup> <sup>15</sup>Ebema: nanitabola, Kelisote kewa olotolowalo da:iya, ebe tetelo ebete Saitanakono iyaiya nopopi ega:walo kubakuba uliyana epetapi, ibi bilibilinomono elawo magumune nemaigate wato kikopu ebo lawiya, iyo, piyate eba:go da:gowelaonakiya ebete me opo epono ololo apulo ibi bilibilinomo elawoa:kobi gito midiliya.

### **Iyaiya Pukala Epetapiate Amama Epono Wokido Da:pemaimiona**

<sup>16</sup>Ebema: na ubia:nola kuba wokiagodawa idite maigate nao inamabuno tanaloma: ega:walo nio inamabuno tanaloma: iyaiya pukala la:tamo ikalaema:. Ega:walo la: atumu Yu epate ulama bilibilinomolo ibino iyaiya soliyomu dosiyodilolenaka ebe tanaloma:, ega:walo ibino oli saganano soliyomu osiyodilole tanaloma:, ega:walo ibino woko: talena egelano tanaloma:, la: ebe iyaiya tanaloma: lumagi idigodone pukala idi akolawa:la:.<sup>a</sup> <sup>17</sup>Nanitabola, dopamo tetelo Godote makomako pukala

<sup>x</sup> 2:11 Lom 2:29    <sup>y</sup> 2:12 Lom 6:4    <sup>z</sup> 2:13-14 Epe 2:1,4-5,14-16; 1Pit 2:24

<sup>a</sup> 2:16 Lom 14:1-12

Yu epono ewoniatamo ikalamiya, iba:te ebe tanalamo tudila:o tanalodo ebenu ololo kela:mo kuminakoma:, wiyasiya kalakala kawonomola, me tetelo ale Kelisoko magumulo eba ilukulinalo Godokono ololo nanitabonomolo uminakoma:, mabu Kelisoko ebe ebenu nanitabo tanalo awokalimidawala.<sup>b</sup>

<sup>18</sup>Ega:walo na ubia:nola kuba wokiagodawa idite maigate la: kuba gabamo eba magatalelo la:imano nanitabokobi midi tanalono wade wiya ebo alatidioma:. Nanitabola, epetapiate ibino tepo magumuno kuba woki gabodo ibi a:ka:tuwa: ibi eba walogolenalo, ibino balida:te iyama: eda:olame tanalo ega:walo Unu Duliomolono nopopi amamalatele tanalo epo ebo analenaka. Numa:la:, iba:te a:ka:tuwa: ibi Godokono wiya: wokopima: degelana, wiyasiya ebe tabo gela tanalo ebe unu tamano iyatulame tanalola mabu ibino tepo magumulo amama kawonomote itana. <sup>19</sup>Iyo, ebako lumagite ebenu tepo magumuno wokilo a sosi epono watodawa Kelisoko iyalo atepi, ebema: ebete ebetamo nanitabolo ka:tuduwatana:. Wiyasiya kalakala kawonomola, nani sosi epono tanalo ma kunula, ibi Kelisokono apela ega:walo ebe watola. Me mabuma: ape kawonomono iyaiya apuapuate watono ubi tanalamo nanitabolo eba tudila:onalalo, ebe tetelo apenu moga:lamole tete bilibilinomo ega:walo ogili bilibilinomo iba:te ibino iyaiya woko modobolo dosiyodilolenama:na: ebe apete wadenomamo kapemene, Godote ubi keba kunu kiyatinale eba kunu.<sup>c</sup>

<sup>20</sup>Numa:la:, piyate nanitabokobi midia:pima: deda:ona, iba:te Saitanakono elawo magumulo eba ilukulinalo kawo tola:go iyaiya pukala kawonomamo malagidilolenanaka. Wiyasiya la: nanitabokobi midipiate Kelisago da:elawiyama, ebe tetelo me opo dumina la:le ebe kubakuba uliyanano elawo magumune iyalo a:nemaimiyamata. Ebema: mabu keleka: la:le iyaiya pukalano tanalo eba malagidilolenalo me opono nanitabokobi midia:pimu dilukuliawenama? Eiyee! Epetapiate la:tamo tabo ma kunu da:kiyawaoma:na:,<sup>d</sup> <sup>21</sup>“Me inamabu ako-ologiala:,” ega:walo “Ebe inamabu akonala:,” ega:walo “Ebe inamabu idino talena kawonomola,” la:le ibino iyaiya tabo ako-olowiala:. <sup>22</sup>Numa:la:, ebako pukala ebe me opo epono wokino tanalola ega:walo ibino iyatulame tanalola, iyo, kebe inamabuate ibino nao tanalodo wapuamo da:tolamita neago da:penemaimioma:na:, iba:te ebe inamabu naoma: kawo tanalonomoma: gelate pukala ebo alomonaka.<sup>e</sup> <sup>23</sup>Ebe pukala ebe daedale wokino tanalola, wiyasiya iba:te a:ka:tuwa: ibi a:da: eba masigiolelo ibino iyaiya pukala mulo tanalonomoma: gelana. Ega:walo iba:te daedale tabo epetapi ma kunu kegelana, nanitabokobi midipiate Unu Duliomolono nopopi namamalatenakoma:na: ega:walo iba:te ibi a:ka:tuwa:

<sup>b</sup> 2:17 Yu Epo 8:5   <sup>c</sup> 2:19 Epe 2:21; 4:16   <sup>d</sup> 2:20-21 Gal 4:3,9; 1Tim 4:3   <sup>e</sup> 2:22 Mat 15:9

iba:tamo apeno temeteme gito nikalamenakoma:na: Godoko nanitabolo kekalakalaiminama:. Numa:la:, iba:te a:ka:tuwa: ibi Godokono wiya: wokopima: degelana, ebe tabo gela tanalo ebe unu tamano iyatulame tanalola mabu ibino tepo magumulo amama kawonomote itana. Ebema: ibi niyanyala, mabu ibino pukalate iba:tamo elawo kikalamena: kateneno kuba osiyodilole ubi tanalo nanitabolo kanakapulaema:.

### Nanitabokobi Mididawagodolo Ditana Ebe Nanitabo Igilo

**3** <sup>1-3</sup>Nanitabola, la: nanitabokobi midipiate Kelisago iyalo a:elaiyamata, ebene Godote la: eba:go igilamo owadipalatelyata. Ebema: modobola la: Unu Duliynomololo da:pola:na ebe wadewade tanalo nanitabolo kuwata:ema: la:imano tepo magumuno woki ebamo niyatinakiyala:, mabu Kelisote dopamo Godokono tumudi apuamo nokolite ebene Kawo Elawodawano okoli bailo bokolita. Iyo, modobola la: Unu Duliynomolono iyaiya tanalo kapiya nemalagidilolenala:, mana: me opono tanalo, mabu Kelisokono osiyodilo tanalodo la:imano nanitabo igilote Godogodolo bitana.<sup>f</sup> <sup>4</sup>Ebema: numa:la:, Kelisote ebene elawo alonomago da:ka:pemene, ebe atu tetelo la:imano nanitabo igilote kawokalamene mabu Kelisoko kapiya ebe la:imano igilo mabula.

### Kelisoko Magumulo Ditana Ebe Oli Okoli Tanalono Pukala

<sup>5</sup>Ebema: la:imano tepo magumulo kebe kuba ubi tanalate ka:pola:nale, modobola la: ebe tanalo nanakapulama:la:. Iyo, kamiyale ega:walo buwelemele pilo tanalo, mako kuba osiyodiloma: ubi iyati tanalo, kateneno ubi tanalamo tuduwata tanalo, apa:mo iyaiya ilipo osiyodilole tanalo, ega:walo mani kawonomamo malagidilo tanalo, modobola la: ebe kuba tanalo bilibilinomo alukolenomo nalukola:la:. Numa:la:, potele mani kawonomamo demalagidilona, ebene tanalo ebe ida:da:li amamalateledawano tanalo keba kunula:ka: eba kunula.<sup>g</sup> <sup>6</sup>Nanitabola, piyate Godotamo tudila:oa:no ebako iyaiya kuba tanalo dosiyodilolena, ebema: ebene kawo dowo tanalonomote iba:tamo na:pe!

<sup>7</sup>Numa:la:, dopamo la: nanitabokobi midipi atumu ebako kubakuba ubi tanalo magumulo ilukulinaimata, mabu ebe tetelo la: daedale wokilo wapata:laimenaimata. <sup>8</sup>Wiyasiya ka:lo modobola la: me kuba osiyodilole tanalo bilibilinomo na:pupukulama:la:—dowa tanalo, tepo magumulo elama: eda: tanalo, ega:walo lumagi idi kubaimima: ubi iyati tanalo. Iyo, la: lumagi idi malogo tabo ega:walo daleya woki awokalimi tabo akokiyawaonakala:, <sup>h</sup> <sup>9</sup>ega:walo la: magumulo idite iditamo a:da: tabo akogeala:, mabu la: tagala okoli tanalono osiyodilole tanalo iyabaiamo

<sup>f</sup> 3:1-3 Ma:t 6:33; Mak 12:36; 16:19; Epe 1:20    <sup>g</sup> 3:5-6 Lom 6:6,11; Epe 4:19; 5:3-6

<sup>h</sup> 3:8 Epe 4:25-29; 5:4



iyalo alomimata, lumagite daleya kaliku keba kunu ka:pekananakole eba kunu.<sup>i</sup>

<sup>10</sup>Nanitabola, lumagite wadewade kaliku ka:pupulioma: kalakalago keba kunu kuwatanakole, la:le eba kunu Kelisokono oli okoli tanalono osiyodilole tanalo ebo uwatimata. Ebema: numa:la:, me tetelo la:le oli okoli tanalono osiyodilole magumulo eba ilukulinalo me opo epo Osiyodilole dawate la: ebenu olonomoma: midilinata, la:le ebenu nanitabo tanalo iyatawanomo kiyatawawenama:.<sup>j</sup> <sup>11</sup>Ega:walo me tanalo idila. Me oli okoli tanalo magumulo nanitabokobi midipiate iyaiya kelamota:ona:, ao, Yu epo ega:walo Yua:pi ibi bilibilinomate kapiya epoma: eda:ona. Ma kunu kebe dubate Yu epono tama itamida pukala duwatiya ega:walo piyate ibino pukala uwate:pima: deda:ona, piyate keyakeyapima: deda:ona ega:walo piyate iyaiya mulu opolo dilukuliona, piyate mani woko dosiyodilona ega:walo piyate epetapino wiya: wokopima: deda:ona, Kelisote ebe epo bilibilinomono Kawodawama: eba eda:nalo kapiya woko ibi magumulo osiyodilona, iba:te ebenu kapiya eponomoma: keda:onama:.<sup>k</sup>

<sup>12</sup>La: Godote duwatetia ebe epolata, iyo, ebete la: nilakapolo eba malagidilolenalo la: ebenu talena epoma: ebo midiliata. Ebema: modobola la: ebenu oli okoli tanalono osiyodilole tanalo la:imano wadewade kalikumuna:pupula:la:—nigologolopi walubili tanalo, epetapiatamo nilakapo awokalimi tanalo, la: a:ka:tuwa: la: opamo alomo tanalo, epetapiatamo temeteme ikalamea: tanalo, ega:walo epetapiatamo ubia: tabo samamo gela: tanalo.<sup>l</sup> <sup>13</sup>Ebenu la: magumulo idite iditamona samamo akodowala:, ega:walo kebe tetelo lumagi idite kuba dosiyodilomene la: ebenu kuba egebolema:wete na:dodomatimiyala:, Kawodawa Kelisote la:imano kuba egebolelametate keba kunu ka:dodolomatililametiayala eba kunu.<sup>m</sup> <sup>14</sup>Ebenu me wadewade osiyodilole tanalo bilibilinomona unamona modobola la: nilakapo kimalagidilo tanalo na:ka:puliyala:, mabu nanitabola, me uwomona tanalote la:godolo eba itanalo, la:imano iyaiya osiyodilole tanalo bilibilinomona magumulo la: epo kapiyanomoma: beda:onamata.<sup>n</sup>

<sup>15</sup>Iyo, Godote la: deka:la:mitia ebe tetelo ebete ebenu ubi ma kunu iyati, la:le Kelisokona kapiya apemona eba ilukulinalo ebenu milo magumulo kilukuliawenama:. Ebe mabuma: modobola ebenu milo tanalote la:imano tepo magumona watodawama: eba eda:nalo, la: la:imano kalakala Godotamona ebo nawokaliminakiyala:.<sup>o</sup> <sup>16</sup>Ebenu Kelisokona Wade Tabote la:imano tepo magumulo kawonomamona nitanamene. Ebe gabodo la: magumulo idite idi ebenu kawo mulona tanalonomamona

<sup>i</sup> 3:9 Epe 4:22,25    <sup>j</sup> 3:10 Epe 4:24    <sup>k</sup> 3:11 Gal 3:28    <sup>l</sup> 3:12 1Pit 2:9    <sup>m</sup> 3:13 Epe 4:2,32  
<sup>n</sup> 3:14 Lom 13:8-10    <sup>o</sup> 3:15 Pil 4:7; 1Kol 12:27; Epe 4:4

ebe tabono iyaiya magumu tanalo eba iyatumilo, piyate kuba gabodo tolaema: dowagelena ibi ebo nowalubilinakiyala. Ega:walo modobola la: Godoko amamate magumulo la:imano tepo magumuno elawamo iyaiya oala:mo kalakala ebetamo nawokaliminakiyala; iyo, ma kunu Godokono Bukano Sam Oale bukalo da:pola:na ebe oale, ega:walo nanitabokobi midipiate Godokono anoano tanalo awokalilaema: dosiyodilolenaka ebe oale, ega:walo ebena Uliyanate la:imano tepo magumamo dalomonako ebe oale, la: ebe iyaiya oala:mo ebe bamamatenakomata.<sup>p</sup> 17Ebema: la:le Nabiwi Godotamo la:imano kalakala Kawodawa Ya:suko magumulo eba awokalimino, modobola la:le la:imano tabo gela tanalo ega:walo apa:mo osiyodilole tanalo bilibilinomodo la:imano Ya:suko waloma:ta tanalo nawokaliminakiyala.<sup>q</sup>

**Kapiya Moto Epate Kelisoko Magumulo Keba Kunu Na:kilukulinama:na:**

<sup>18</sup> Nanitabokobi midipi kamiyala:la; modobola la: la:imano awiatamo na:tudila:onakiyala; mabu la: Kawodawa Ya:suko waloma:tapima: eda:onamata.<sup>r</sup> <sup>19</sup> Ega:walo nanitabokobi midipi dubala; modobola la: la:imano kamiyale nilakapolo nemalagidilolenakiyala; iyo, la: iba:tamo akoelawonala.<sup>s</sup> <sup>20</sup> Ega:walo guda:la; modobola la: la:imano nabila menokobila ibino tabamo na:tudila:onakiyala; mabu Godote me tanalo uima: nekalakalana.<sup>t</sup> <sup>21</sup> Ega:walo nabiala; la:imano gudino osiyodilole tanaloma: elawamo akoanalenala; iba:te ibino tepo magumulo kuiwodopoma: eda:okapoma.<sup>u</sup>

<sup>22</sup> Ebene kawokawo wokopi dubate la: kebe epo maniamo duwatetiyala la:le ibino wiya: woko kosiyodilola:wenama; ebe dubate me opolo la:imano woko namutupima: eba eda:onalo, modobola la: ibino tabo bilibilinomamo na:tudila:onakiyala. Ega:walo woko osiyodilo magumulo la: ma kunu akomalagidilala; woko namutudawate natamo kekalakalama; ebete na dunamita ebe kapiya tetelo nale woko wadenomamo bosiyodilonakomo. Ao, eba kunua: Woko namutudawate la: ulame tetelo ega:walo ulamea: tetelo, modobola la: Kawodawa Ya:suko eba tolemelo, kuba woki idi tepo magumulo wamina:no nanitabo kalakalago woko nosiyodilonakiyala.<sup>v</sup> <sup>23</sup> Iyo, la: kebe woko dosiyodilaema, modobola la: la:imano tepo magumuno elawo kawonomamo nosiyodiliyala; mana: me opo epo kalakalailaema; la: wiyasiya aimano Kawodawa kekalakalaima:ema: woko wadenomamo nosiyodilonakiyala.

<sup>24</sup> Me kawo tanalo akododomatiyala; ebe Kawodawate kebe dogodogo tanalo ebena epo mabuma: iyabaiamo dalomiya, ebete ebe iyaiya tanalo

<sup>p</sup> 3:16 Epe 5:19    <sup>q</sup> 3:17 1Kol 10:31; Epe 5:20    <sup>r</sup> 3:18 Epe 5:22    <sup>s</sup> 3:19 Epe 5:25  
<sup>t</sup> 3:20 Epe 6:1    <sup>u</sup> 3:21 Epe 6:4    <sup>v</sup> 3:22 Epe 6:5-8

magumune wade wiya a:ma:tamo nanitabolo kikaema:ta, mabu ebe a:imano woko namutudawanomola, me opo lumagi idia. <sup>25</sup>Nanitabola, Godote kapiya gabonomodo epo bilibilinomono tanalo tuputupulo kanagilamelelaemene, ebema: ebete a:ma: wade wokodawatamo wade wiya dikametamene, ebe atu tetelo ebete kuba osiyodilolepi bilibilinomatamo kuba wiya ebo ka:kikalaemene.<sup>w</sup>

**4** <sup>1</sup>Ebema: la: nanitabokobi midipi woko namutupiala:, piyate la:imano woko wiya:no kosiyodilolenama: maniamo duwata:wiyama, modobola la: ibino woko eba ulamelelamenalo ibino kuba osiyodilolea: tetelo temeteme idi ikalamea:no ibino bae modobolo gito nikalamenakiyala:. La: me kawo tanalo akododomatiala:, la: atumu Unu Duliyomololo dokolina ebe Kawo Namutudawanomono wiya: wokopilata.<sup>x</sup>

### Godotamo Towetowe Tabo Gela Tanalo

<sup>2</sup>Ebema: la: nanitabokobi midipi bilibilinomala:, la: Godago tabo gela katepanala:, ebene la:le ebe da:toweoma:wenakoma, modobola la: towetowe tabo tepo magumuno woki kawonomago eba gelalo ebe atu tetelo ebetamo kalakala tabo nowadipalatenakiyala:.<sup>y</sup> <sup>3</sup>Ega:walo modobola la:le a nowadipaeatenala:, Godote gigiyu atamo a:iyamidate ebene ale ebene tabo epatamo wadenomamo ka:kiyawaonakoma:. Nanitabola, ebete dopamo epatamo dowaminanami ebe wamina nopono magumu ebe Kelisotela, ale ebene tanaloma: tabo ebema: a:kiyawaonakoma:, iyo, me mabuma: nale idoko motolo okolinamo.<sup>z</sup> <sup>4</sup>Ebema: modobola la: na nadipanatenenala:, mabu na ubila Kelisokono tanalo wadenomamo awokalima:, Godote nale osiyodiloma: ubi keba kunu kiyatinala eba kunu.

### Nanitabokobi Midia:piatamo Tabo Kiyawao Tanalo

<sup>5</sup>Ega:walo modobola la:le me opono nanitabokobi midia:pi magumulo mulo wokino tanalo kapiyago nilukulinala:, ebene Godote wade tete la:tamo dikalamentanakomene la:le ebene nanitabo tanalo iba:tamo atumu nawokaliminakiyala:.<sup>a</sup> <sup>6</sup>Iyo, la:le ibi magumulo la:imano iyaiya tabo kiyawao tanalo wadenoma: na:midilinakiyala:, epate ibino bae soluamo golakobi eba midililo teponomoma: keba kunu ka:midilinake eba kunu. Ebene iba:te la:imano nanitabokobi midi tanaloma: la: danaletanakoma:na:, modobola iba:te wade wiya tabo la:godone nanitabolo nolowionakoma:na:.<sup>b</sup>

### Polote Leta Uwomu Apulo Iyaiya Tabo Da:kiyawaiya

<sup>7</sup>La: niyaniyata, aimano nanitabokobi mididawa ekawi idi Tikikasite la:tamo da:pemene, ebete naimano okoli tanalono iyaiya tanalo la:

<sup>w</sup> 3:25 Lom 2:11    <sup>x</sup> 4:1 Epe 6:9    <sup>y</sup> 4:2 Epe 6:18; Pil 4:6    <sup>z</sup> 4:3 Lom 15:30; Epe 6:19

<sup>a</sup> 4:5 Epe 5:15-16    <sup>b</sup> 4:6 Epe 4:29; 1Pit 3:15

ka:pikiyawaolaema:ta. Nanitabola, ebete ago Kawodawa Ya:sukono woko eba osiyodilonalo wade wokodawa idima: eda:na,<sup>c</sup> <sup>8</sup> ebema: nale ebe la:tamo palibomo, la:le aimano iyaiya ilukuli tanalo ebegodone dolowiaema la: kalakala ebo kelaemamota.<sup>d</sup> <sup>9</sup> Ega:walo la:imano Kolosi duliynomolodawa idi Onisimasiko, ebe aimano wade nanitabokobi mididawa idila, ebete Tikikasiago la:tamo ka:pema:na, ebene kebe tanalate malo kemaimiye, ibi netewapiate ebe tanalo bilibilinomo la:tamo kapawokalilaema:na.<sup>e</sup>

<sup>10</sup> Me idoko motolo nago dokolina ebe A:listakasite ebene nilakapo tabo la:tamo palibo, ega:walo Banabasiago kapiya kalimanomo ekawi Makate la:tamo atumu nilakapo tabo ka:kiyawauta. Nanitabola, nale tabo la:tamo dopamo ma kunu palibimo, ebete la:tamo da:pemaigamene la:le ebe kalakalago nelawiyala:<sup>f</sup> <sup>11</sup> Ebene Yosuwako, ebene mailo idi ebe Yasitasitela, ebe atumu nilakapo tabo kapalibo la:tamo. Nanitabola, Yu epo magumulo ebe ega:walo Makako ega:walo A:listakasiko, ibi kapiyate Ya:suko nanitabokobi midite ebene Kawo Elawodawano tanalote ka:pema: nago olowiolo woko osiyodilona, iyo, ebe woko osiyodilo magumulo iba:te na kawonomamo walubinina.

<sup>12</sup> Ebene la:imano tanebadawa idite Ya:su Kelisokono woko malo dosiyodilona, ebe Yua: lumagi Epa:palasitela, ebete atumu la:tamo nilakapo tabo kapalibo. Nanitabola, tete bilibilinomolo ebete la: mabuma: Godotamo towetowe tabo kawonomamo genako, la:le nanitabokobi midi magumulo kodakodalo eba lamota:onalo Godokono ubi tanalamo nanitabonomolo ka:tudila:wenakoma:, mabu la:le ebe gabodo woki netewama: eda:oa:no apepeawete elawonomoma: keda:omamota.<sup>g</sup> <sup>13</sup> Nale Epa:palasikono tanaloma: nani tabonomo ma kunu kiyawautamo, ebete la: Kolosi duliynomolo epo mabuma: woko elawonomamo osiyodilona, ega:walo kebe nanitabokobi midipiate Iyalapolasi duliynomololo ega:walo Lodosiya duliynomololo dilukuliona, ibi bilibilinomo mabuma: atumu woko kawonomo ebe kosiyodilona. <sup>14</sup> Ega:walo doketa woko dosiyodilona, me dubu ebe aimano wade lumaginomo Lukuko, ebete Dimasiago ibino nilakapo tabo atumu la:tamo nakapaliba.

<sup>15</sup> Ebene nanitabokobi midipi ekaki magumulo piyate Lodosiya duliynomololo dilukuliona ega:walo kebe sosi epate Nimapasikono motolo daladabutinaka, ibi bilibilinomatamo aimano nilakapo tabo nanaliboliyala:. <sup>16</sup> Ega:walo la: Kolosi epo me leta la:imano taneba magumulo awokala deka:la:miola:ema, modobola la: walone Lodosiya sosi epatamo eba nikalamelo, wiyasiya nale iba:tamo dalibimo ebe leta iba:godone nelawiyala:. Kalakala kawonomola, me ebe gabodo nale

<sup>c</sup> 4:7 Epe 6:21   <sup>d</sup> 4:8 Epe 6:22   <sup>e</sup> 4:9 Pai 10-12   <sup>f</sup> 4:10 Ali 12:12; 15:37-39; 13:13

<sup>g</sup> 4:12-14 Kol 1:7; 2Tim 4:10-11; Pai 23-24

netewa leta magumamo kebe iyaiya tanalo kakulolimo, la: bilibilinomate ebe tabono tanalo bilibilinomo wadenomamo kolowiomamota.

<sup>17</sup>Naimano uwomu tabo ma kunula, la: Akipasiko naniyala: ebete Kawodawa Ya:suko mabuma: ebegodone delawiya, modobola ebete ebe woko nanitabolo nopoliyamene.<sup>h</sup>

<sup>18</sup>Numa:la; lumagi idite na mabuma: me leta tabono iyaiya tanalo eba akulolelo, wiyasiya me uwomu nilakapo tabo na Polote a:ka:tuwa: naimano kotonomamo akulolemo. Nale idoko motolo dokolinamo, la:le ebe temeteme tanalo dodomatima: modoboa:

Modobola Godokono nilakapo tanalote la:godolo nitanamene. Me naimano tabo uwomula. Taula.<sup>i</sup>

---

<sup>h</sup> 4:17 Pai 2    <sup>i</sup> 4:18 1Kol 16:21